

ПОРАКА

Гласило на Републичкиот центар за поддршка на лица со интелектуална попреченост Број 1 година XXII

Скопје, Март 2009 година

На 30-ти Март 2009 година, Градоначалникот на општина Охрид, г-дин Александар Петрески, свечено ги пушти во употреба новите простории на дневниот центар - ПОРАКА Охрид

СОДРЖИНА

2. страна
Програмски активности на РЦПЛИП - ПОРАКА во 2009 година
3. страна
Одржана работилница "Системи за квалитет на сервисни служби"
4. страна
Панел дискусија "Вклучување на попреченоста во редовните текови"
5. страна
Прва сесија на Комитетот на ОН за правата на лицата со попреченост
- 6, 7, 8 и 9. страна
Резолуција на Парламентарното собрание на Советот на Европа
9. страна
Соопштение за јавност на ЕАСПД
10. страна
Партнерство во Европски проекти
11. страна
Социјални активности на дневниот центар - ПОРАКА Скопје
- 12 и 13. страна
Активности на локалните организации на РЦПЛИП - ПОРАКА
- 14 и 15. страна
Ехолалија
16. страна
Наша страница

"ПОРАКА"

Гласило на Републичкиот центар за поддршка на лица со интелектуална попреченост - ПОРАКА
Гласилото излегува секои 3 месеци

Главен и одговорен уредник:
Виолета Димоска

Уредувачки одбор:
Василка Димоска
Владо Крстовски
Маја Гацоска

Графичко обликување и печат:
Дата Понс, Скопје
Тираж 1.000 примероци
Март 2009 год. Број 1, год. XXII

Адреса на РЦПЛИП - ПОРАКА:
"Орце Николов" бр. 122, 1000 Скопје;
тел.: 329 69 61; факс: 329 69 60
E-mail: poraka@mt.net.mk
Web: www.poraka.org.mk

Според Министерството за култура на РМ, со одлука 07-2613/2, за гласилото ПОРАКА се плаќа повластена даночна стапка од 5%.

Дадените согледувања и употребуваната терминологија во одредени написи од одредени автори не го одразуваат официјалното мислење и ставови на РЦПЛИП - ПОРАКА

ПРОГРАМСКИ АКТИВНОСТИ НА РЦПЛИП – ПОРАКА ВО 2009 ГОДИНА

Републичкиот центар за поддршка на лица со интелектуална попреченост – ПОРАКА во 2009 година ќе продолжи со реализација на активностите за одржување, развивање и унапредување на работата во дневните центри кои успешно ги менаџира веќе осум години. РЦПЛИП – ПОРАКА ќе продолжи да лобира за воспоставување на партнерски односи со целосно финансирање на сите трошоци потребни за функционирање на овие сервисни служби креирани од РЦПЛИП – ПОРАКА т.е. еднаков третман со сервисите креирани од државата каде Министерството за труд и социјална политика (МТСП) ги покрива сите трошоци. Во 2009 година, РЦПЛИП – ПОРАКА ќе продолжи со промовирање на потребата за нови сервисни служби за поддршка на лицата со интелектуална попреченост (мал групен дом или сервисна служба за самостојно живеење). Основен предуслов за ова е добивање на поддршка од МТСП, но не само декларативно, туку со јасно договорени улоги и обврски помеѓу РЦПЛИП – ПОРАКА, МТСП и можните надворешни партнери.

Унапредувањето на законските можности во однос на правата на лицата со интелектуална попреченост во Р.Македонија е редовна континуирана активност на РЦПЛИП – ПОРАКА уште од нејзиното формирање. Во 2009 година, особено внимание ќе се посвети на процесот на ратификација на Конвенцијата за правата на лицата со попреченост и Опциониот протокол, како исклучително значаен документ кој има правно-обврзувачки карактер за државите кои ќе го ратификуваат.

РЦПЛИП – ПОРАКА ќе продолжи со спроведување на активности за подигнување на јавната свест во однос на потребите и правата на лицата со интелектуална попреченост и нивните семејства. Активностите за подигнување на јавната свест во 2009 година ќе претставуваат програмско продолжение на досегашните кампањи на РЦПЛИП – ПОРАКА, а ќе бидат насочени кон истакнување на потребата од итно ратификување на Конвенцијата на Обединети нации за правата на лицата со попреченост, и промовирање на правото на достоинствен живот во заедницата за лицата со интелектуална попреченост, преку соодветни сервисни служби.

Со тековната реформа на децентрализација, локалните власти добија одговорна улога во процесот на унапредување на состојбата во која се наоѓаат ранливите групи на граѓани, вклучувајќи ги и лицата со попреченост. Имајќи го ова во предвид, РЦПЛИП – ПОРАКА во 2009 година ќе спроведе конкретна акција за развивање на локални акциони планови за попреченост во три пилот - општини во Република Македонија. Активностите за креирање на локални акциони планови ќе бидат реализирани во соработка и партнерски однос со локалните власти.

Во 2009 година, РЦПЛИП – ПОРАКА ќе продолжи со координација и стручно-методолошка поддршка на локалните организации. Тоа подразбира дека ќе се делува на зајакнување на капацитетот на локалните организации на РЦПЛИП – ПОРАКА со цел поефективно остварување на нивните програмски задачи. Исто така, ќе се обезбеди континуитет во реализирање на спортско-рекреативни активности наменети за корисниците на дневните центри на РЦПЛИП – ПОРАКА.

Во 2009 година, РЦПЛИП – ПОРАКА ќе продолжи со соработката која ја има воспоставено на меѓународно ниво и ќе учествува во реализацијата на заеднички иницијативи, активности и проекти во рамки на членството во овие асоцијации. Програм менаџерот во РЦПЛИП – ПОРАКА, д-р Василка Димоска, е еден од деветте члена на Бордот на ЕАСПД, што отвара нови можности за многу поактивна и подетална соработка на РЦПЛИП-ПОРАКА на меѓународно ниво.

Во рамки на издавачката дејност, РЦПЛИП – ПОРАКА ќе продолжи со издавање на гласилото "ПОРАКА", како и на прирачници, брошури, промотивни материјали, во согласност со планираните активности.

Програмата за работа на РЦПЛИП – ПОРАКА за 2009 година е отворена и може да се надополнува во текот на нејзината реализација.

Активности на РЦПЛИП - ПОРАКА

Одржана работилница “Системи за квалитет на социјални сервисни служби за лица со попреченост”

Една од редовните програмски активности на РЦПЛИП - ПОРАКА е зајакнување на капацитетот на локалните организации и сервисните служби кои функционираат во рамките на мрежата на РЦПЛИП - ПОРАКА. Во Програмата за работа на РЦПЛИП - ПОРАКА за 2009 година, планирана е реализација на повеќе видови активности преку кои ќе се поттикнува развојот на локалните организации и на сервисните служби, а првата активност која беше реализирана е обуката за ангажираните лица во сервисните служби - дневни центри на РЦПЛИП - ПОРАКА.

Во периодот 31-ви јануари и 1-ви февруари 2009 година, Републичкиот центар за поддршка на лица со интелектуална попреченост - ПОРАКА реализираше работилница на која учествуваа ангажираните лица во дневните центри кои ги менаџира РЦПЛИП – ПОРАКА. Работилницата ја спроведоа д-р. Василка Димоска, Програм Менаџер и Владо Крстовски, Програм Асистент во РЦПЛИП – ПОРАКА, а истата се одржа во просториите на дневниот центар во Скопје.

Работилницата беше фокусирана на општите аспекти од процесот на обезбедување на социјални сервисни служби, со разработување на регулаторните механизми, и посебно специфично за системите за квалитет.

Првиот дел од работилницата се однесуваше на запознавање со процесот на обезбедување социјални сервисни служби за лица со интелектуална попреченост. Се користеше споредбен пристап, презентирајќи ја промената во парадигмата и развојците во различни европски земји и земјите од југоисточна Европа.

Презентациите беа фокусирани на потребата од социјални сервисни служби на локално ниво, на двојниот пристап и на видовите на социјални сервисни служби. Се презентираа и подетални објаснувања во однос на различните регулаторни механизми во обезбедувањето социјални сервисни служби за лицата со интелектуална попреченост. Воедно, се нагласи и улогата на обезбедувачите на сервисни служби од невладиниот сектор, како и потребата за вистинска соработка помеѓу носителите на акции во оваа област.

Во вториот дел од работилницата се работеше на важноста од системите за квалитет во процесот на обезбедување сервисни служби. Презентациите ја опишаа потребата и улогата на стандардите за квалитет во обезбедувањето социјални сервисни служби за лицата со интелектуална попреченост. Исто така, се презентираше и детална разработка на EQUASS системот за квалитет на социјални сервисни служби.

Во текот на работилницата, учесниците дискутираа за тоа како развојот на стандардите за квалитет ќе влијае врз севкупниот процес на обезбедувањето на сервисните служби, посебно специфично за дневни центри.

Работилницата придонесе за зголемување на нивото на свесност за оваа тема. Учесниците, односно ангажираните лица во дневните центри на РЦПЛИП –

ПОРАКА, ја увидоа потребата за креирање на регулаторни механизми, вклучувајќи и стандарди за квалитет. Исто така, тие истакнаа дека е потребна и понатамошна обука за имплементација на стандарди за квалитет во обезбедувањето на социјални сервисни служби за лица со интелектуална попреченост.

Во првиот квартал од 2009 година, во согласност со Програмата за работа за 2009 година, РЦПЛИП - ПОРАКА ќе реализира одделни работилници за ангажираните лица во сервисните служби и за претставници на локалните организации. Работилниците ќе опфатат теми кои се важни за развојот на сервисните служби.

На 6-ти февруари 2009 година, во седиштето на Обединетите нации во Њујорк

Панел дискусија “Вклучување на попреченоста во редовните текови на развојната соработка; искуство, визија и иднина”

Воведничар на панел дискусијата беше г-ѓа Акико Ито, шеф на Секретаријатот за правата на лица со попреченост, а говорници беа истакнати експерти од меѓународни агенции за развој и соработка.

Во декември 2006 година, работата на Обединетите нации во областа на попреченоста и развојот ја имаше својата кулминација со усвојувањето на Меѓународна Конвенција за правата на лица со попреченост. Со влегувањето во сила на Конвенцијата во мај 2008 година, се јавува нов момент за вклучување на попреченоста во редовните текови на развојната соработка преку широк опсег на носители на акции, вклучувајќи национални, регионални и глобални акции и мрежи.

Конвенцијата, во својот член 32, ја признава важноста од меѓународната соработка и ја промовира реализацијата на правата на лица со попреченост и нивно целосно вклучување во сите аспекти од животот. Конвенцијата наведува дека мерките за меѓународната соработка треба: да бидат инклузивни и пристапни за лицата со попреченост; да го олеснуваат и поддржуваат зајакнувањето на капацитетот, вклучувајќи преку размена и споделување на информации, искуства, програми за обука и најдобри практики; да ја олеснуваат соработката при истражувања и пристап до научни и технички знаења; и треба да обезбедат техничка и економска помош, вклучувајќи преку олеснување на пристапот до и споделување на пристапни и помошни технологии, и преку трансфер на технологии.

На својата 63-та седница, Генералното собрание, преку Резолуцијата 63/150 од 18-ти декември 2008 година, ја прифати итната потреба да ја вклучи попреченоста во сите аспекти од следењето и евалуацијата на Милениумските развојни цели.

И покрај националните иницијативи и искуства акумулирани во полето, вклучувањето на попреченоста во редовните текови се случува на многу поделен и ограничен начин во рамките на развојната соработка.

Конвенцијата на Обединети нации за правата на лица со попреченост досега ја имаат потпишано 139 држави, а нејзиниот Опцијален протокол го потпишале 82 држави.

Од тие 139 држави, до сега 50 држави ја ратификувале Конвенцијата, а пак Опцијалниот протокол го ратификувале 29 држави.

Република Македонија сеуште ја нема ратификувано Конвенцијата, а го нема потпишано и ратификувано Опцијалниот протокол.

Над 10% од светското население, треба допрва да се интегрира во меѓународната развојна соработка.

Системот на Обединетите нации во моментот развива стратегии за вклучување на попреченоста во редовните текови врз основа на она што може да се нарече “Глобална рамка за развој на Обединетите нации во однос на попреченоста” со збир на насоки за имплементација, развиени од меѓународната рамка за политика во однос на попреченоста.

Панелот се состоеше од клучни говорници од големите билатерални и меѓународни агенции кои ги споделија своите искуства и визии за инклузивна и слободна од бариери развојна соработка преку двоен пристап за попреченоста.

За време на панел сесијата се разговараше за добрите практики усвоени од билатералните и мултилатералните агенции за вклучувањето на попреченоста во редовните текови и зајакнување на лицата со попреченост во оперативни активности.

Панел дискусијата придонесе за тековниот дијалог во однос на вклучувањето на попреченоста во редовните текови во оперативните активности на Обединети нации кои треба да се спроведуваат на ниво на државите, вклучувајќи ги сите аспекти од процесот на Милениумските развојни цели и други меѓународно договорени развојни цели.

Активности на Обединетите нации

Прва сесија на Комитетот на Обединети нации за правата на лица со попреченост

Првиот состанок на дванаесетте самостојни експерти кои се одговорни за следење на Конвенцијата за правата на лица со попреченост се одржа во Женева од 23-ти до 27-ми февруари 2009 година.

По сесијата за отворање на која присуствуваше заменикот на Високиот Комесар за човекови права, членовите на Комитетот имаа бенефит од воведен курс поврзан со функционирањето на неколку елементи од машинеријата на ОН за човекови права.

Комитетот одлучи дека ваков вид на состаноци за обука и дискусии поврзани со правилата на процедури треба да се одржуваат на состаноци кои ќе бидат отворени за јавноста, вклучувајќи НВОи, што претставуваше значаен преседан.

Состанокот на Комитетот со специјализираните агенции на ОН беше еден од најинтересните моменти од сесијата, покажувајќи дека, освен агенциите кои долго време делуваат во областа на попреченоста (ILO, WHO, UNICEF и UNESCO), другите агенции започнуваат да ги земаат предвид правата на лицата со попреченост: Високиот Комесар за бегалци, Интерпарламентарната унија и Меѓународната организација за миграција. Ткн Интерагенциска група за поддршка за Конвенцијата на ОН помага во зголемувањето на фокусот.

Претставници од околу 15 држави потписнички (и непотписнички) зедаа учество во сесијата на Комитетот посветена на државите. Претставниците на државите, вклучувајќи го и мексиканскиот Амбасадор Алфонсо де Алба, им предложија на членовите од Комитетот да побараат највисоки стандарди поврзани со изготвување на нивни правила на процедури, со посебен осврт на улогата на граѓанското општество. Изјавите што ги дадоа членовите на Комитетот открија дека некои од нив сè уште се гледаат себеси како претставници на својата држава, а не како самостојни експерти.

На една од сесиите се овозможи размена на гледишта помеѓу Комитетот и НВОи, како и со националните институции за човекови права. Различните претставници на меѓународната алијанса за попреченост (и CRD Форумот) ги координираа нивните интервенции, потсетувајќи ги членовите на Комитетот за важната улога која ја имаа НВОи на лица со попреченост во процесот на преговарање за Конвенцијата за правата на лица со попреченост. Значајно е да се спомене дека на оваа сесија не присуствуваа само претставници на НВОи на лица со попреченост, туку и други НВОи за човекови права.

Претставникот на меѓународниот комитет за координација на националните институции за човекови права (ICC) инсистираше на релевантната улога која ја имаат овие институции во имплементацијата на Конвенцијата, особено во поглед на членот 33 од Конвенцијата.

Најсложениот дел од сесијата беше изборот на позициите заседвач со Комитетот, заменици заседвачи и известувач. Обично, овие позиции се покриени преку консензус и се зема предвид географската застапеност. Тоа се покажа дека не е можно, па на крај за заседвач се избираше помеѓу три кандидати, од кои ниеден не доби мнозинство на гласови. По збрката за точното значење на правилата според кои се водат изборите (немаше правен совет за ова), се најде консензуално решение од двајцата кандидати со најголем број гласови, Јорданецот Мохамед Ал Таравнех и Шпанката Ана Пелаез, кои се согласија да ротираат на позицијата. Г-дин Таравнех е заседвач првата година, а г-ѓа Пелаез ќе биде заседвач втората година, а секој од нив ќе биде заменик заседвач во другата година.

Дискусијата за останатите позиции на Бирото беше одржана како затворен состанок и доведе до необично решение преку воспоставувањето на дополнителни 4 заменици заседвачи (по еден за регион кои ќе ротираат помеѓу две лица од регионот), известувач (Австралиеот Рон Меккалум) и известувач за индивидуални комуникации (Амна Ал Суваиди од Катар). Со оваа одлука, сите дванаесет членови на Комитетот ќе бидат во Бирото во текот на барем една од двете години од мандатот на канцеларијата на ова прво Биро.

Помеѓу финалните одлуки донесени од страна на Комитетот, следните се релевантни:

- **Да се одобри изјава која беше прочитана на финалната конференција за печат. Оваа изјава ги повикува државите да ја ратификуваат Конвенцијата за правата на лица со попреченост и нејзиниот Опцијален протокол без резерви/декларации. Изјавата исто така инсистира дека актуелната економска криза не треба да има негативно влијание врз националните и меѓународните обврски поврзани со правата на лица со попреченост.**
- **Воспоставување на три работни групи за изготвување на правила на процедури, работни методи и насоки за извештаи.**
- **Одлука да се одржи Ден на генерална дискусија (општа расправа) за член 12, за време на втората сесија на Комитетот, која ќе се одржи во октомври.**
- **Предлози наменети за Секретаријатот да ја истражи можноста за одржување на состанок(ци) на работната група пред сесијата во 2010 година и можноста да се одржи еден од двата годишни состаноци на Комитетот во Њујорк токму пред или по завршувањето на Конференцијата на држави потписнички.**

Активности на Парламентарното Собрание на Советот на Европа**Парламентарното Собрание на Советот на Европа повикува лицата со попреченост да бидат рамноправни членови на општеството**

Во Резолуцијата усвоена на 26-ти јануари 2009 година, во Стразбур, Франција, Парламентарното Собрание на Советот на Европа (PACE) ги повика државите членки да ги вклучат прашањата поврзани со попреченоста во сите области од креирањето политики и да распределат доволно фондови за нив. Со цел да се забрза интеграцијата на лицата со попреченост во општеството, како и почитувањето на нивните права, Собранието ги повика владите да им овозможат еднаков пристап до образование, одржливо вработување и здравствена грижа, и да го олеснат пристапот до јавните области и транспортот.

Во согласност со заклучоците од известувачот на Комитетот за социјални, здравствени и семејни работи, Бернард Маркет (Монако, ALDE), Собранието ги повика државите членки да го промовираат и спроведуваат Акциониот план за попреченост за 2006-2015 година на Советот на Европа, кој се стреми да обезбеди практични одговори за секојдневните проблеми со кои се соочуваат лицата со попреченост преку поттикнување на еднакви можности. Според г-дин Маркет, *“овој план треба да биде референца за сите нови политики и активности што ќе се спроведуваат во областа на попреченост”*.

РЕЗОЛУЦИЈА 1642 (2009)**Пристап до права за лица со попреченост и нивно целосно и активно учество во општеството**

1. Повеќе од едно лице во секои десет има некаков вид на попреченост, што претставува вкупно 650 милиони лица низ целиот свет, со дури и поголем сразмер од 200 милиони лица само во Европа. Постои поврзаност помеѓу возраста и попреченоста: како што старее населението, а здравствената грижа се подобрува, бројот на лица со попреченост во Европа расте и ќе продолжи да расте.

2. Парламентарното Собрание потсетува дека Европската Конвенција на Советот на Европа за човекови права ги заштитува сите лица, вклучувајќи ги и лицата со попреченост, и дека членот 15 од ревидираната Европска социјална повелба експлицитно им гарантира на лицата со попреченост ефективно практикување на правото на самостојност, социјална интеграција и учество во животот на заедницата. Поскорешен и со нетрпение очекуван текст, Конвенцијата на Обединети нации за правата на лица со попреченост, влезе во сила на 3-ти мај 2008 година. Собранието го поздравува овој текст кој овозможува детален опис на правата на лицата, вклучувајќи ги и децата, со попреченост, и тој секако ќе придонесе за промени во перцепциите што се потребни за да се подобри ситуацијата на лицата со физичка или интелектуална попреченост.

3. Собранието бележи дека, во практика, пристапот на лицата со физичка или интелектуална попреченост до нивните права на еднаква основа со лицата без попреченост честопати останува посакувано размислување и се покажува како неадекватно. Поради тоа, Собранието го поздравува изготвувањето на Акциониот план за

попреченост за промовирање на правата и учество на лицата со попреченост во општеството за 2006-2015 од Советот на Европа (Препорака Rec(2006)5 од Комитетот на министри), кој предвидува активности за изнаоѓање на практични одговори за најсериозните и најчести проблеми со кои се среќаваат лицата со попреченост, да се грижи за еднаквоста на можности, и кој застапува одреден број мерки за подобрување на ситуацијата на лицата со попреченост во сите аспекти од секојдневниот живот.

4. Собранието смета дека Акциониот план за попреченост на Советот на Европа мора да служи како референтен документ за сите нови политики и активности поврзани со попреченоста кои се усвоени и истовремено како практична алатка за политика за Европа да ја промовира Конвенцијата на Обединети нации за правата на лица со попреченост. Ги повикува сите држави членки да учествуваат, да го промовираат и да го имплементираат акциониот план на национално и на локално ниво, како и да ги започнат потребните реформи кои конечно ќе ги исправат нееднаквостите кои постојат, и покрај бројните декларации за намери.

5. Понатаму, Собранието ги повикува државите членки, преку нивните национални парламенти, редовно да известуваат пред Советот на Европа за напредокот во имплементацијата на акциониот план. Исто така, ги повикува надлежните служби на Советот на Европа да спроведат средишен преглед на Акциониот план за попреченост 2006-2015 преку организирање на Европска конференција за преглед во 2010 година.

6. Собранието ги повикува државите членки да ги вклучат прашањата поврзани со попреченоста во секоја област од креирањето политики, да се осигура дека програмите поврзани со попреченоста имаат доволно ресурси и дека лицата со физичка или интелектуална попреченост се во можност да уживаат во целосно државјанство на еднаква основа со другите. Потребно е да се поврзе борбата против дискриминација и насилство со усвојувањето на позитивни мерки. Со цел да се забрза интеграцијата во општеството, Собранието смета дека треба да се даде приоритет на одредени клучни области.

7. Прво, Собранието ги повикува државите членки да гарантираат дека лицата со попреченост ја задржуваат и ја практикуваат деловната способност на еднаква основа со другите членови на општеството преку:

7.1. осигурување дека нивното право да носат одлуки не е ограничено или заменето од други, дека

мерките кои се однесуваат на нив се индивидуално скроени според нивните потреби и дека можат да бидат поддржани во нивното донесување одлуки од лице за поддршка;

7.2. да се преземат потребните мерки за да се осигура, во согласност со Конвенцијата на Обединети нации за правата на лица со попреченост и нејзиниот Опцијален протокол, дека лицата кои се под старателство не се лишени од нивните основни права (барем не правата на сопствен имот, на работа, на семеен живот, на брак, на глас, на формирање и приклучување кон асоцијации, на поведување судски постапки и на изготвување тестамент), и во случаи каде им е потребна надворешна помош за практикување на овие права, да им се обезбеди соодветна поддршка без да се истиснуваат нивните желби или намери;

7.3. да се обезбедат доволно заштитни механизми против злоупотреба на лица под старателство особено преку воспоставување на механизми за периодични извештаи на акции на старателите и осигурување дека законодавството овластува задолжителни, редовни и значајни прегледи на старателството, во кои засегнатото лице е целосно вклучено и има соодветно законско застапување.

8. Собранието смета дека со цел да се овозможи активно учество на лицата со попреченост во општеството, од голема важност е да се поддржи правото да се живее во заедницата. Ги повикува државите членки да:

8.1. се заложат во процесот на деинституционализација преку реорганизирање на сервисните служби и прераспределување на ресурсите од специјализирани институции во сервисни служби во местото на живеење;

8.2. обезбедат адекватна и одржлива помош за семејствата, пред сè преку човечки и материјални (особено финансиски) средства, за да им се овозможи да го поддржуваат нивниот член со попреченост во домашни услови;

8.3. развијат ефективни, независни инспекторати за следење на постоечките институции.

9. Во однос на вработувањето, Собранието ги повикува државите членки да осигураат до најголема можна мера дека лицата со попреченост имаат пристап до одржливо вработување преку:

9.1. понуда на поттикнувачи да работат каде тие можат; следејќи објективна и индивидуална проценка на способноста за работа на лицата со попреченост ќе им се даде поддршка да најдат соодветно вработу-

вање или да се вратат на претходното работно место;

9.2. преземање специфични мерки од соодветна природа за олеснување на окупационата интеграција на младите возрасни со попреченост кои ги напуштаат институциите во кои го поминале целиот живот;

9.3. заштита на лицата со попреченост од дискриминација во секоја фаза од аплицирањето за слободно место – од селекција на кандидати до регрутирање – и низ целата кариера;

9.4. понуда на вистински поттикнувачи за да се охрабрат работодавците да вработуваат лица со попреченост, меѓу останатото, преку употреба на процедури за регрутирање кои осигуруваат дека понудите за работни места се ефективно направени за лица со попреченост, како и да се прават разумни прилагодувања на работното место и/или работни услови;

9.5. земање во предвид на специфичните потреби на лицата со попреченост во законодавството и регулативите за здравство и безбедност и преку елиминирање на секакви одредби кои ги дискриминираат;

9.6. имплементирање на мерки за поддршка како што е заштитното или поддржаното вработување за лица кои имаат потреба од персонализирана помош на пазарот на труд; мора, исто така, да се овозможи лицата со попреченост да можат да се префрлат од заштитно или поддржано вработување во редовно вработување;

9.7. понуда на поттикнувачи за работодавците да креираат нови работни места, особено за лица со попреченост.

10. Во сферата на образование, уште едно поле на приоритет, Собранието ги повикува државите членки да:

10.1. дозволат еднаков пристап до образование на секое ниво за сите лица со попреченост, а особено за деца, без разлика на природата и тежината на нивната попреченост, обрнувајќи посебно внимание на образовните потреби на децата кои живеат во специјализирани институции;

10.2. поддржуваат и промовираат вокационо образование и обука во текот на целиот живот на лицата со попреченост; важно е да биде овозможена транзиција помеѓу секоја фаза од нивното образование и помеѓу образованието и вработувањето;

10.3. се осигура дека сите програми и наставни материјали во општиот образовен систем се пристапни за лицата со попреченост;

10.4. се гарантира пристап до неформално образование, со цел лицата со попреченост да можат да развијат вештини кои не би можеле да ги стекнат преку редовното образование.

11. Собранието ги повикува државите членки да обезбедат дека правата на лицата со попреченост се почитуваат на секое ниво од образовниот систем, преку преземање на сите неопходни чекори, вклучувајќи подигнување на свеста за попреченоста помеѓу малите деца како дел од програмите кои се предаваат во училиштата и институциите што обезбедуваат општо образование.

12. Собранието смета дека создавањето на општество за сите, укажува на еднаков пристап за сите граѓани до средината во која тие живеат. Ги повикува државите членки да ја направат таа средина вистински пристапна за лицата со попреченост и да ги отстранат

Советот на Европа усвои Резолуција за пристап до права за лица со попреченост

сите пречки кои ги попречуваат во целосното учество во секојдневниот живот и во уживањето на нивните основни права преку:

12.1. вклучување на принципи од универзалниот дизајн во обуката за сите кои ќе работат на занимања поврзани со изградената средина, како на пример, архитекти, инженери и градски архитекти, со цел да се поедностават животите на сите со тоа што средината ќе биде попростапна, употреблива и разбирлива;

12.2. отстранување на сите пречки во јавните згради и внатрешни и надворешни јавни области, и преку обезбедување дека не се создаваат нови пречки. Секоја ново изградена структура мора да ги почитува принципите на универзалниот дизајн: тротоарите, на пример, не смеат да се постават без спуштени ивичници;

12.3. обрнување посебно внимание на безбедноста на лицата со попреченост кога се планираат и спроведуваат процедури за евакуација и вонредни состојби;

12.4. дозвола за животните кои им помагаат или ги водат лицата со попреченост, да имаат слободен пристап до сите јавни згради и области.

13. Собранието ги повикува државите членки да придонесуваат за еднаков пристап до социјални објекти, места на културата и спортски објекти и да се подигнува свеста за можностите кои се нудат преку физички тренинг, спорт, здрав животен стил и психолошки методи на рехабилитација како начин за постигнување на инклузија и социјална реинтеграција. Собранието ги повикува државите членки да промовираат научни истражувања во овие полиња и да стават посебен нагласок на развојот и промоцијата на параолимпиското движење.

14. Собранието смета дека пристапноста на транспортот останува приоритетна област, и покрај постигнатиот вистински напредок во имплементацијата на политики за пристапен транспорт, особено поврзани со јавниот транспорт. Собранието ги повикува државите членки да:

14.1. вклучат обука поврзана со свесноста за попреченоста во стандардните програми за обука за персоналот од јавниот транспорт;

14.2. ги обврзат обезбедувачите на јавен транспорт да обезбедуваат сервисни служби пристапни за сите;

14.3. дозволат и да обезбедат простор во целиот јавен транспорт за животни кои им помагаат/водат лица со попреченост (на пр. кучиња-водичи за слепи лица);

14.4. обезбедат адекватен број на соодветни паркинг места за возила кои ги користат лица со попреченост чија мобилност е намалена, и да обезбедат дека тие се користат само од лица кои имаат право на нив.

15. Собранието ги повикува државите членки да обезбедат еднаков пристап до здравствена грижа за лицата со попреченост и да го поттикнуваат советувањето на лица со попреченост или нивните претставници во донесувањето одлуки поврзани со нивниот здравствен план. Грижата треба да обезбеди дека:

15.1. сите релевантни информации се дадени на лицата со попреченост во разбирлив формат;

15.2. е даден приоритет на усвојувањето на ефективни мерки за откривање, дијагностицирање и третирање на попреченоста во рана фаза; треба да се изготват соодветни инструкции за рано откривање, како и за мерки за интервенција;

15.3. е обрнато внимание на стареењето на населението и здравствените последици поради тоа, особено за лица со попреченост;

15.4. професионалните лица во здравствената грижа од сите држави членки го прифаќаат моделот за човекови и социјални права на лицата со попреченост, и дека не се фокусираат само на медицинскиот аспект на попреченоста;

15.5. доволен број на професионални лица, особено професионални лица во здравствената грижа и социјални работници, се обучени и дека превенцијата од злоупотреба се промовира помеѓу вработените во установите за здравствена грижа;

15.6. со учество на засегнатите лица, расположливи се целосни, пристапни и соодветни сервисни служби за рехабилитација, со цел да им се овозможи на лицата со попреченост да постигнат максимална самостојност и до најголема можна мера да се искористат нивните физички, ментални, окупациони и социјални капацитети.

16. Собранието ги повикува државите членки да обезбедат целосен пристап до медиумите за лицата со попреченост, вклучувајќи печатени и електронски медиуми и интернет.

17. Растечката бројка на стари лица во Европа значи и поголема веројатност за попреченост, намалена самостојност, зголемена употреба на различни сервисни служби и намален квалитет на живеење. Сепак, постојат многу ризик фактори помеѓу постарите лица кои можат да се изменат, некои од нив се поврзани со социоекономските критериуми и животните услови, но недостигот на информации за лицата со попреченост делува како пречка за планирањето на релевантни политики. Собранието, поради тоа, смета дека постои итна потреба од истражувања за специфична здравствена грижа за постари лица со попреченост и за поврзани со оваа тема економски студии, како и за:

17.1. истражувања кои треба да се спроведат во однос на ризични фактори поврзани со околината, кои до денес не биле предмет на особен интерес;

17.2. детални истражувања кои треба да се спроведат на начини со кои се рехабилитираат лица со попреченост и нивна реинтеграција во заедницата;

17.3. охрабрувања кои треба да се дадат на применети научни истражувања, особено оние кои се поврзани со нови технологии, апаратура и производи кои можат да го подобрат самостојниот живот за лицата со попреченост и нивното поголемо учество во животот на заедницата.

18. Додека ставовите на општеството, предрасудите и фиксирани начини на мислење остануваат главните пречки за пристап до правата на лица со попреченост и нивно целосно и активно учество во општеството, Собранието ги повикува државите членки да:

18.1. ги засилат нивните кампањи за привлекување на јавното внимание и да обезбедат информации за прашањата поврзани со попреченоста;

18.2. преземаат законски акции против и да ги казнуваат дискриминаторните практики и неприфатливи ставови кон лицата со попреченост, особено злоупотреба, извршени или од изолирани поединци или во установи за здравствена заштита;

18.3. споделуваат примери на добри практики во сите сфери од секојдневниот живот, со цел да се

појасни – на сите, а особено на младите лица – суштината на ова прашање во граѓанското општество, работната средина и светот на образованието;

18.4. обезбедат целосно и активно учество на лицата со попреченост во сите овие процеси.

19. Собранието ги повикува државите членки да ја покажат нивната политичка волја за забрзување на пристапот до права за лицата со попреченост преку ратификување и имплементирање на:

19.1. ревидираната Европска социјална повелба (прифаќајќи го, меѓу другото, член 15 за лица со попреченост) и нејзиниот Дополнителен протокол кој овозможува систем на колективни жалби, што овозможува националните и/или меѓународните невладини организации да поднесуваат жалби до Европскиот комитет за социјални права во однос на прекршувања на социјалните права од страна на државата;

19.2. Конвенцијата на Обединети нации за правата на лица со попреченост како и Опцијалниот протокол, кој исто така овозможува поединци и групи на поединци да ги бранат своите права.

Соопштение за јавност на ЕАСПД

Обезбедувачите на сервисни служби за лица со попреченост не смеат да бидат жртви на финансиската криза!

Европската асоцијација за обезбедувачи на сервисни служби за лица со попреченост (ЕАСПД), која претставува повеќе од 8.000 организации кои обезбедуваат социјални и здравствени сервисни служби низ цела Европа, е крајно загрижена дека лицата со попреченост, нивните семејства и обезбедувачите на сервисни служби ќе страдаат од последиците на финансиската криза, која тие не ја предизвикале.

Веќе и под нормални услови, социјалните и здравствените сервисни служби за лица со попреченост се недоволно финансирани во голем број земји. ЕАСПД повикува на акции за да се избегне понатамошното негативно влијание поради актуелното економско превирање.

Франц Волфмаер, Претседател на ЕАСПД, рече: “Денес, повеќе од кога и да било порано, властите на сите нивоа треба да инвестираат во лицата. Денес, повеќе од кога и да било порано, властите треба да инвестираат во социјалните, здравствените и образовните сервисни служби кои ги поддржуваат лицата да се вратат назад во општеството. Само преку олеснување на целосното учество на сите граѓани, вклучувајќи ги и ранливите групи, ќе ја надминеме кризата. Намалувањата во буџетите на социјалниот и на здравствениот сектор ќе има негативни ефекти за сегашните и за идните генерации”.

Примери за тоа како кризата влијае врз сервисните служби

Социјалните и здравствените сервисни служби за лицата со попреченост се погодени од кризата на неколку начини:

- Намалувања во исплатите наменети за покривање на режиски трошоци, што значи дека многу обезбедувачи на сервисни служби сега се борат да ги одржат нивните сервисни служби (на пр. Ирска, Италија, Португалија).
- Неспроведувањето на веќе договорени акциони планови и програми, што подразбира мирување во

секторот, особено во источно европските земји (на пр., Литванија и Романија)

- Заштитните работилници и агенциите за вработување на лица со попреченост ги губат договорите со индустријата, па поради тоа немаат понуди за работа наменети за работниците со попреченост (на пр., во Франција, Австрија и Белгија)
- Поради сè поголемата стапка на невработеност, станува сè потешко да се најде работно место за лице со попреченост (на пр., Италија и Белгија).

Потребна е итна акција

Со цел да се избегне влошување на ситуацијата, ЕАСПД ги повикува владите на сите нивоа, вклучувајќи ја и Европската унија да инвестираат во инфраструктурата на здравствените и социјалните сервисни служби. Ваквиот вид на инвестиција не само што ќе помогне во подобрување на животните услови на лицата кои имаат потреба од тоа, туку и ќе го стимулира креирањето работни места во градежниот сектор што подразбира дека тие ќе имаат двојна придобивка.

Владите, исто така, треба да имаат приоритет во создавањето работни места и развивањето на шеми за поддржано вработување за да им се помогне на лицата со попреченост и на други лица во неповолна ситуација да влезат на пазарот на труд со цел да се избегне сиромаштијата, а да се стремат кон целосно вклучување во општеството. Поголем број на лица кои би се вработиле би резултирало со зголемување на нето придонесите за државната каса преку данок на добивка, а би ги намалило трошоците поврзани со бенефитите за невработеност. Вработувањето на лица со попреченост, исто така, значајно ќе придонесе за одржливоста на шемите за социјална заштита и сигурност.

Меѓународна соработка - акции кои произлегуваат од членството на РЦПЛИП - ПОРАКА во EASPD и Inclusion Europe

Партнерство во имплементацијата на три Европски проекти

Републичкиот центар за поддршка на лица со интелектуална попреченост - ПОРАКА е рамноправна членка на Inclusion Europe - Европска Асоцијација на национални здруженија на лицата со интелектуална попреченост и нивните семејства и на EASPD – Европска Асоцијација на организации-обезбедувачи на сервиси за лица со попречености. Во 2009 година, во рамките на ова членство, РЦПЛИП - ПОРАКА учествува во три заеднички проекти со други организации кои исто така се членки на овие две европски асоцијации

Првиот проект во кој РЦПЛИП - ПОРАКА е вклучен како асоцијативен партнер е проектот “Зајакнување на семејствата и превенција од малтретирање на деца/лица со попреченост”, чиј носител е италијанската организација AIAS од Болоња. Проектот е поддржан од Dafne програмата на Европската комисија, а во него се вклучени FENACERCI од Португалија, EVPIT од Естонија, SUSTENTO од Латвија, DISABILITY NOW од Грција, AFANIAS од Шпанија и EFOESZ од Унгарија. Главната цел на проектот е размена, прилагодување и употреба на постоечки добри практики во однос на превенцијата од малтретирање на лица со попреченост. Исто така, обезбедување и градање на капацитети и размена на експертиза во однос на поттикнувањето на ненасилни односи во рамките на семејствата со деца со попречености. Очекуваните резултати од овој проект се зголемена свест помеѓу различни актери во полето на попреченоста (родителски организации, обезбедувачи на сервиси, креатори на политики) во однос на потребите од превентивни мерки насочени кон зајакнување на семејството, заради намалување на ризикот од несоодветно однесување кон децата со попреченост.

Вториот проект во кој е вклучен РЦПЛИП - ПОРАКА е проектот “UNIQU – Users Network to Improve Quality” на АТЕМРО, невладината организација за лица со попреченост од Австрија. Проектот е поддржан од програмата Progress на Европската комисија, а неговата главна цел е пренесување на моделот на евалуација на сервисни служби, кој е развиен од АТЕМРО, во три европски земји: Чешка, Норвешка и Германија. Моделот “Nueva” е иновативен пристап кој овозможува лицата со интелектуална попреченост да спроведуваат евалуација на сервисните служби кои самите ги користат.

Во рамките на проектот, лица со интелектуална попреченост од АТЕМРО, кои се обучени да вршат евалуација на сервисни служби, ќе обучат други лица со интелектуална попреченост од Чешка, Германија и Норвешка да вршат евалуација на сервисните служби во своите земји и како да ги користат инструментите на на “Nueva”. РЦПЛИП – ПОРАКА е вклучена во проектот како партнер – набљудувач, заедно со уште пет организации: FEAPS од Шпанија, SONCEK од Словенија, Inclusion Ireland од Ирска, VILTIS од Литванија и Lebenshilfe од Италија.

Состанок на проект - партнери во Болоња

Третиот проект во кој е вклучен РЦПЛИП - ПОРАКА е проектот “Порта кон Европа” на организација “Hand in hand” од Будимпешта - Унгарија, кој се реализира со поддршка од EASPD и Националниот граѓански фонд на Унгарија. Главната цел на проектот е зајакнување на постоечките и воспоставување на нови врски и партнерства помеѓу организациите кои обезбедуваат сервисни служби за лица со попреченост од централна и источна Европа, а се дел од мрежата на EASPD. Исто така, проектот се стреми да овозможи размена на искуства и позитивни практики, како и заедничко развивање на проектни идеи и проектни партнерства на темите вработување и обука на лица со попреченост.

Во првото тромесечје на 2009 година, беа одржани првите состаноци на проект - партнерите на трите проекти, со што официјално беше означен нивниот старт. На состаноците беа договорени активностите кои ќе се имплементираат во 2009 година, како и обврските на секоја од партнер - организациите.

За РЦПЛИП - ПОРАКА, ваквата можност да учествува како партнер во европски проекти е од исклучително значење поради поврзувањето и создавањето на партнерства со истородни организации од регионот и од Европа, како и поради стекнувањето знаења и искуства за нови иновативни пристапи во работата со лица со интелектуална попреченост кои би се адаптирале и имплементирале во Република Македонија.

Состанок на проект - партнери во Будимпешта

Социјални активности на дневниот центар - ПОРАКА Скопје

Во Бонсаи градина

Со цел подобро да се запознаеме со начинот на чување и одгледување на дрвата и природните растенија воопшто, ја посетивме Бонсаи градината во Градскиот парк. Љубезните домаќини не прошетаа низ целата градина и ни дадоа најразлични информации околу видот бројот и начинот на одгледување на дрвцата. Имавме ретка можност да се запознаеме со бонсаи дрвата дотолку повеќе што во нашата земја ваквиот начин на одгледување дрва е многу редок. Во секој случај ова беше уште едно пријатно доживување за нас и запознавање со нови работи.

На денот на пролетта

Градот Скопје, под покровителство и со учество на Градоначалникот на Град Скопје, во рамките на традиционалното одбележување на 21-ви Март – Ден на пролетта и екологијата, во рамките на својата програма помеѓу другите активности, имаше предвидено и отварање на реконструираното плато на влезот во Градскиот парк, заедно со традиционалното садење на цвеќиња со корисниците на услугите на дневниот центар – ПОРАКА Скопје.

И се ќе беше како што предвидуваше агендата, доколку не се случеше големо снежно невреме. Сепак неколкуте корисници кои дојдоа, беа вклучени во положувањето на цвеќиња на споменикот на Гоце Делчев.

Оваа активност беше под покровителство на Градоначалникот на Град Скопје, г-динот Трифун Костовски. Упатуваме голема благодарност за разбирањето и поддршката која Градоначалникот и Градот Скопје ја дадоа на дневниот центар - ПОРАКА Скопје во изминатите две години.

Во планетариум

Сакајќи повеќе да се запознаеме со вселената и небесните тела воопшто, го посетивме планетариумот кој се наоѓа во рамките на Младинскиот Културен Центар. На оваа посета и претходеа воведни разговори за нашиот сончев систем, и беа изготвени цртежи на небесни тела се со цел да се подготват корисниците за претстојната активност.

Домаќинот, г-динот Маријан Николовски, не водеше низ презентацијата и благодарейќи на еден од најдобрите планетариуми на Балканот, на корисниците им го претстави “свезденото небо” во затворена просторија што беше посебно интересно за нашите корисници. Се запознавме со поимите како што се: хоризонт, северно и јужно небо, страните на светот, неколку сосвездија, планетите од нашиот сончев систем, свездата северница, како да се пронајде истата и да се искористи за да се ориентираме во природата. На крајот,

корисниците имаа безброј прашања со интересна содржина и откако ги добија посакуваните одговори, си заминаа побогати за едно интересно и несекојдневно искуство.

По повод Денот на жената

На покана на организацијата на жени на Општина Аеродром при СДСМ, корисниците на услугите на Дневниот центар ПОРАКА – Скопје ги претставија своите рачни изработки на изложбата која беше организирана во ресторанот “Три Бисери” во истоимениот трговски центар.

Самиот настан беше на еден начин 8-мо мартовска коктел забава за жените кои членуваат во оваа политичка партија и живеат на територијата на Општина Аеродром. За нас, тоа претставуваше можност за соработка и промоција на способностите на лицата со интелектуална попреченост, претставување на работата на организацијата и на Дневниот центар.

Активности на локалните организации на РЦПЛИП - ПОРАКА

Активности на ЦПЛИП - ПОРАКА Струга

Продажна изложба на изработки по повод Денот на жената

Центарот за поддршка на лица со интелектуална попреченост - ПОРАКА Струга на 8-ми Март (недела) 2009 година, од 10 до 15 часот организираше продажна изложба на изработки, во холот на хотел Дрим во Струга. На два штанда, корисниците на дневниот центар - ПОРАКА Струга имаа можност да учествуваат во продажбата на своите рачни изработки. Освен продажниот карактер на изложбата, истата се организираше како акција за надминување на нееднаквоста и

елиминирање на дискриминацијата; промовирање на кохезивно општество, преку надминување на предрасудите и стереотипите кон лицата со интелектуална попреченост, промовирање на добри односи и меѓусебна почит.

Оваа активност придонесе за поголемо вклучување на лицата со интелектуална попреченост во социјалниот живот; почитување и истакнување на можноста за лицата со интелектуална попреченост да придонесуваат во општеството и потенцирање на значењето на различностите, преку претставување на изработките на корисниците на дневниот центар;

Со оглед на тоа дека изложбата се одржа токму на денот на жената, 8-ми Март, и што имаше голема посетеност на хотелот од страна на лицата од понежниот пол, не само од Струга, туку и од соседните држави кои имаа можност да наминат до нашите штандови, да се запознаат со работата на нашите корисници и истовремено да купат вредни ракотворби, заинтересираноста не беше толкава колку што се очекуваше. Беа собрани средства во износ од само 500 денари. Меѓутоа, тоа не е причина дневниот центар и во иднина да не продолжи со ваквите изложби преку кои ќе биде презентирани вредната работа на корисниците на дневниот центар.

Посета на Дневниот центар за лица со посебни потреби во Дебар

Центарот за поддршка на лица со интелектуална попреченост - ПОРАКА Струга на 19.03.2009 година организираше посета на Дневниот центар за лица со посебни потреби од Дебар на која учествуваа двајцата едукатори со дел од корисниците. Превозот беше обезбеден од локалната самоуправа на Општина Струга.

Целта на оваа посета беше размена на искуства во работењето на Дневните центри, а корисниците на нашиот центар имаа можност да се запознаат и другаруваат со иста таква група на лица со попреченост. На оваа средба присуствуваа координаторот и едукаторите на Дневниот

центар од Дебар, директорката на градинката во чии рамки е центарот, директорот на Центарот за социјална работа од Дебар, г-дин Буран Бала - претседател на ЦПЛИП - ПОРАКА Дебар и двајца педагози од основно училиште од Дебар.

Домаќините организираа ручек за сите присутни, а нашите корисници добија подароци да се сеќаваат на овој ден. Оваа средба беше можност за незаборавно дружење за лицата со попреченост, а воедно и размена на искуства помеѓу стручните тимови, со надеж за понатамошна соработка.

Активности на локалните организации на РЦПЛИП - ПОРАКА

Активности на ЦПЛИП - ПОРАКА Винаца

Центарот за поддршка на лица со интелектуална попреченост – ПОРАКА Винаца во текот на месец декември 2008 година спроведе анонимна анкета во семејствата на лица со интелектуална попреченост. Целта на оваа анкета беше полесно да се согледаат потребите и проблемите на кои наидуваат лицата со интелектуална попреченост и нивните семејства во секојдневнието. Анкетата се спроведе во педесет семејства во кои има член со интелектуална попреченост, а живеат на територијата на општините Винаца и Блатец.

По сумирањето на одговорите на поставените прашања, дојдовме до заклучок дека:

- постои потреба од подобрување на здравствената заштита и проширување на позитивната листа на лекови;
- постои потреба од подобрување на социјалната грижа за лицата со интелектуална попреченост и нивните семејства;
- постои потреба од отварање на нови сервисни служби во местото на живеење којашто произлезе од разговорите со родителите/старателите на лица со

интелектуална попреченост кои се сместени во институции;

- постои потреба од подобрување на финансиската состојба на семејствата;
- во руралните средини треба да се спроведува едукација на населението за подобро прифаќање на лицата со интелектуална попреченост и борба против дискриминација на истите која, за жал, сè уште постои;
- бавно се спроведуваат законите кои се однесуваат на лицата со попреченост, и сè уште постојат бариери околу остварување на правата од областа на здравствената и социјалната заштита.

Центарот за поддршка на лица со интелектуална попреченост – ПОРАКА Винаца веќе неколку години наназад во тесна соработка со локалната самоуправа и детските градинки, а по повод Новогодишните и Божиќните празници организира приредби и делење на Новогодишни пакетчиња за децата со интелектуална попреченост кои се членови на ЦПЛИП – ПОРАКА Винаца.

Активности на ЦПЛИП - ПОРАКА Радовиш

На 10.02.2009 година, корисниците на дневниот центар ПОРАКА – Радовиш имаа можност да се дружат со ученици од средното училиште “Коста Сусинов”, членови на Црвен крст, кои го реализираа проектот насловен како: “Црвен крст во акција – хумани вредности на дело”. На нив им се приклучија и ученици од основното училиште “Крсте Петков Мисирков” кои заедно со нивната наставничка по техничко образование на корисниците им ги покажаа своите способности за уметничко творење и креирање. Проектот се реализираше во два дела:

- Работилница за креирање на разни декоративни предмети од тесто, пластели и глина;
- Донација на материјали за работа (блокчиња, моливи, боици) и донација на средства за лична хигиена и прехранбени продукти.

Задоволството беше взаемно – да се помогне некому на кого помошта му е потребна, но и да се прими помош од најмладите кои ги разбудија хуманите чувства во себе.

Овој ден беше посебен и незаборавен за корисниците на дневниот центар и поради посетата на директорот на рудникот “Бучим”, г-дин Николајчо Николов. Тој за корисниците важи како човек “кој ветува, не заборава и исполнува”. На неговата последна посета за време на новогодишните празници ни вети дека повторно ќе не посети со нови изненадувања за сите. Токму денот на неговиот роденден и рестартирање на рудникот кој беше затворен два месеци, го прослави со корисниците доделувајќи парична награда на секој посебно и полна корпа со слатки. Изненадувањето од овој гест на г-дин Николов беше присутна на лицата на корисниците, но и веќе присутните ученици кои ги споделија овие среќни моменти.

Овие настани беа забележани од страна на локалните медиуми, за да послужат како пример и поттик на радовишката јавност и многуте релевантни фактори (државните и приватните институции), како најмладите и човек од бизнис секторот наоѓаат време и имаат желба да ја покажат својата хуманост.

Преземен текст од “24 часа Здравје” од 16-ти февруари 2009 година

Пишува: Андријана Андова

ЕХОЛАЛИЈА

ПОВТОРУВАЊЕТО ЗБОРОВИ ДО ВТОРАТА ГОДИНА Е НОРМАЛНО

Ехолалијата ретко се манифестира како изолиран проблем.

Во повеќето случаи се појавува комбинирана со други нарушувања, најчесто со аутизмот.

Сигурно сте забележале дека децата често го повторуваат она што некој друг го кажал. Тоа е ехолаличен говор и е нормална појава до втората година. Тогаш децата не го знаат одговорот на прашањето или не знаат што треба да направат, па избираат да повторуваат. Но, ако потоа овој начин на комуникација продолжи да доминира во говорот, може да станува збор за патологија. Во нормални услови ехолаличниот говор се отстранува сам од себе – не мора да е секогаш знак за некакво нарушување по втората година бидејќи детето усвојува и други модели на говор.

- Во тој период, спротивно на ехолаличното повторување, детето повторува ефективни зборови затоа што ги открива или ги препознава нивните значења, па не ги повторува автоматски зборовите, туку ги става во свој контекст, што би значело дека неговиот говор оживува. Потоа се јавуваат искази кои детето самостојно ги осмислува и ги кажува без посебно влијание или помош од возрасните – објаснува Весна Јаковоска, логопед и рехабилитатор на слух и говор и додава дека во периодот од околу 18 месеци детскиот говор, главно, е ехолаличен, но се јавуваат и самостојни искази. Од 18 до 21 месец од животот се зголемуваат самостојните искази. Во периодот од 21 до 24 месец бројот на самостојни искази сè уште е во пораст, а повторувањата на некои фрази се намалува.

НЕ Е ИЗОЛИРАН ПРОБЛЕМ

Ехолаличниот говор не секогаш покажува патологија ако се задржи и по втората година од животот.

- Но, ако родителите забележат дека нивното дете отстапува од говорот на неговите врсници, или ако детето без никаква смисла повторува фрази или реченици од цртани филмови, кои го нарушуваат нормалниот тек на комуникацијата, или изгледа како да зборуваат само за себе, доколку ехолаличните искази се зголемуваат, а самостојните искази се многу сиромашни и едноставни, неопходно е што побргу да се обратат на логопед и да побараат стручна помош - додава Јаковоска.

Важно е да се забележи дека ехолалијата ретко се јавува како изолиран проблем.

Во повеќето случаи се појавува комбинирана со други нарушувања (како што е најчесто со аутизмот). Затоа е важно да се дијагностицира на време проблемот за да се почне порано со третмани.

Преземен текст од “24 часа Здравје” од 16-ти февруари 2009 година Пишува: Андријана Андова

Како се развива говорот?

Говорот е поврзан со целокупниот развој на детето, особено со развивањето на мислењето. Тој е комплициран психофизиолошки процес кој се развива врз основа на биолошки и психолошки фактори и врз основа на околината.

- Говорот е важен фактор за развој на личноста и за негова социјализација. Со говорот детето ги развива интелектуалните вештини – кога нешто ќе каже, тоа со зборови се обидува да ги изрази мислите, кои на тој начин стануваат појасни. Детето го изговара она што го спознава, развива способност за именување, комбинирање, предвидување. Говорот најинтензивно се развива во претшколскиот период, а се усовршува во текот на целиот живот.

За правилен развој на говорот треба да се исполнети одредени услови. Основа на тој развој е здрав нервен систем, а мора да бидат правилно развиени и психичките функции: внимание, мислење и памет. Сетилата треба да се развиени, а говорниот апарат здрав. Детето треба да има правилен модел од кого ќе учи – појаснува Весна Јаковоска.

Ехолалијата е присутна кај аутизмот, кога има пречки во развојот, кај шизофренија, при наследни невролошки нарушувања. Ако ехолалијата не е направена доброволно, тогаш станува збор за тик. Некои испитувања покажуваат дека ова нарушување се јавува кај 75-80 отсто од децата со аутизам, и тоа како:

- **Непосредна ехолалија** – кога зборот или фразата се повторуваат веднаш.

- Во некои случаи на аутизам или нарушување во развојот тоа може да биде начин на добивање време за разбирање на кажаното.

На пример, ако го прашате детето: “Како се викаш?”, првиот одговор ќе биде ехолаличен, односно ќе повтори: “Како се викаш?”, па по кратка пауза ќе одговори правилно – објаснува Јаковоска

- **Одложена ехолалија** – претставува повторување збор или фраза по извесен период. Може да повторува реклами од телевизија, омилените фрази од филмови, опоменува од родители.

ПОТТИК СО СЛИКИЧКИ

Стручната помош што може логопедот да ја даде на детето е многу важна. Постојат начини кои му укажуваат на детето дека со повторување на прашањето не се продолжува комуникацијата.

- Се користат сликички на кои ги има одговорите на претходно подготвените прашања бидејќи невербалната комуникација е подобра отколку ехолаличното повторување. Се разговара за тие сликички, се именуваат, се објаснуваат, се раскажува по нив. Во тоа претставување на сликичката треба да постои одговорот. Логопедот исто така помага со тоа што неколкупати го дава одговорот, а во тој период детето треба да слуша и да набљудува. Ако е потребно, може да се испровоцира одговорот на конкретното прашање. Третманите продолжуваат сè

додека не се дојде до заклучок дека детето одговара самостојно без повторување. Во некои случаи добро е детето да знае да каже “не знам” како одговор затоа што одговорот “не знам” е подобар отколку ехолаличното повторување – додава Јаковоска.

Свечено пуштање во употреба на новите простории на дневниот центар - ПОРАКА Охрид

Дневниот центар – ПОРАКА Охрид веќе седма година функционира како дел од мрежата на социјални сервисни служби на Републичкиот центар за поддршка на лица со интелектуална попреченост – ПОРАКА и во него се опфаќаат адолесценти и возрасни лица со интелектуална попреченост. Со оглед на тоа што просторниот капацитет на дневниот центар не ги задоволуваше потребите за опфаќање на поголем број корисници, РЦПЛИП - ПОРАКА и ЦПЛИП - ПОРАКА Охрид во изминатите неколку години континуирано ја истакнуваа потребата за решавање на просторното прашање пред локалните институции.

Благодарение на разбирањето од страна на општината Охрид и Градоначалникот на општина Охрид, г-дин Александар Петрески, иницијативата беше реализирана со доделување на нови простории за дневен центар кои се наоѓаат во ОУ “Братство - Единство” во Охрид. Во адаптацијата и реновирањето на просториите учествуваа општината Охрид, локални претпријатија, бизнисмени и LIONS клубот “Десарети” од Охрид.

Пред голем број на соработници, поддржувачи и пријатели на ЦПЛИП - ПОРАКА Охрид, на 30-ти Март 2009 година, Градоначалникот на општина Охрид, г-дин Александар Петрески, свечено ги пушти во употреба новите простории на дневниот центар - ПОРАКА Охрид. Со тоа, дневниот центар ги доби сите технички предуслови за непречено функционирање. На нас останува во наредниот период да ја оправдаме довербата и да покажеме уште поголеми резултати и поквалитетна работа со лицата со интелектуална попреченост во Охрид.

